

Notitie van de Onafhankelijk adviseur integriteit inzake recente advieslijn registraties

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer

17 maart 2024

Leden van de Tweede Kamer dienen hun ambt in onafhankelijkheid en in het algemeen belang uit te oefenen.

Zij dienen transparant te zijn ten aanzien van hun andere belangen naast het algemeen belang die mogelijk van invloed kunnen zijn op hun functioneren als Kamerlid. In de wet (Wet Schadeloosstelling leden Tweede Kamer) en het Reglement van Orde van de Tweede Kamer zijn daarom registratieplichten opgenomen waaraan Kamerleden dienen te voldoen. Sinds 2020 kent de Tweede Kamer een Gedragscode waarin het voldoen aan de (bestaande) registratieverplichtingen ook als gedragsregel is opgenomen. De griffie houdt openbare registers bij waarin de opgaves van de leden uit hoofde van die plichten worden bijgehouden. Deze zijn publiekelijk kenbaar via de website van de Tweede Kamer. Rond hun installatie als Kamerlid op 6 december 2023 zijn de nieuwgekozen Tweede Kamerleden voor het eerst geconfronteerd met deze registratieplichten. Halfjaarlijks attendeert de griffie op de registers en de mogelijkheid eventuele aanvullingen te plegen c.q. omissies te corrigeren.

Zoals u bekend is, heeft de nieuwsrubriek Nieuwsuur de laatste weken vele Kamerleden benaderd met vragen/opmerkingen rond hun opgaves voor de registers. Een aantal leden heeft in de interventie van Nieuwsuur aanleiding gezien mij als adviseur integriteit te raadplegen over de wijze waarop zij uitvoering hebben gegeven aan de registratieverplichtingen. Ingevolge mijn taak heb ik in vertrouwelijke gesprekken advies gegeven over de uitleg en toepassing van de integriteitsregels met betrekking tot de registraties. Het is mijn taak mee te denken over de wijze van registreren. Het is niet mijn taak een fiat te geven op de opgave zoals het Kamerlid die uiteindelijk verricht. Ik beantwoord desgevraagd wel de vraag of de opgave mij op basis van de mij verstrekte gegevens in overeenstemming lijkt met dwingende registratieverplichtingen. Het lid is geheel zelf verantwoordelijk voor de opgaves die hij/zij doet. Uiteraard doe ik zelf naar buiten geen enkele mededeling over de vraag met welke individuele leden ik adviesgesprekken heb gevoerd, de inhoud van de gesprekken en de casuïstiek van deze leden. Enkele leden hebben mij wel gevraagd de algemene lijn van mijn advisering in de laatste weken rond terugkerende vraagpunten schriftelijk vast te leggen. Ik meen aan dit verzoek te kunnen voldoen, omdat het ook mijn taak is geanonimiseerd over mijn taakuitoefening te berichten in mijn jaarberichten die openbaar worden gemaakt. Het jaarbericht over 2024 zal uiteraard voorlopig nog niet verschijnen.

Wat te verstaan onder nevenactiviteiten van de leden?

Het gaat hier om arbeidsinspanning vergende activiteiten die het lid naast de Kamerlidmaatschap vervult, zoals een dienstbetrekking, een bestuursfunctie, een toezichthoudende functie, activiteiten als zzp-er of als ondernemer. Bij het opgeven van de nevenfuncties als zodanig maakt het niet uit of uit de vervulling daarvan daadwerkelijk inkomsten worden genoten. Als het lid uit de activiteiten inkomsten geniet, dan dienen die als neveninkomsten te worden opgegeven binnen de termijnen die artikel 15.19 Reglement van Orde Tweede Kamer aangeeft. Als er geen neveninkomsten worden genoten, dan kan worden volstaan met de vermelding 'onbezoldigd'.

Wat moet verstaan worden onder uit de nevenactiviteiten te verwachten of genoten inkomsten?

Het Reglement van Orde heeft op te geven inkomsten in artikel 15.19 RvO TK expliciet omschreven als:

- het loon bedoeld in artikel 9 van de Wet op de loonbelasting 1964, verminderd met de eindheffingsbestanddelen, bedoeld in artikel 31 van die wet, en
- de winst uit onderneming, bedoeld in afdeling 3.2. van de Wet inkomstenbelasting.

Onder inkomsten zijn dus niet te verstaan: inkomsten uit aanmerkelijk belang (belasting box 2) en inkomsten uit sparen en beleggen (belasting box 3).

Wat te verstaan onder andere redelijkerwijs relevante belangen?

Bij de toevoeging aan het Reglement van Orde van dit onderdeel van het register is geen opsomming gegeven van belangen die hieronder vallen. Het gaat om belangen waarvan redelijkerwijs gedacht kan worden dat die het handelen, de woordvoering en het stemgedrag van leden kunnen beïnvloeden.

In de toelichting bij Gedragsregel 3 van de Gedragscode zijn als voorbeelden van andere belangen genoemd:

- eerdere functies. Van weinig betekenis is of men daaruit inkomsten genoot, omdat het van belang kan zijn dat voor de buitenwereld bekend is welke beroepsmatige achtergrond een lid heeft, zodat kritisch gevolgd kan worden of het lid zich niet gedraagt als belangenbehartiger van een beroepsgroep,
- aan een terugkeergarantie of andere bijzondere regelingen die werkzaamheden na de beëindiging van het Kamerlidmaatschap betreffen, of
- aan een meerderheidsbelang in een vennootschap.

Belangen achter box 2 -, of box 3 -inkomsten kunnen in sommige gevallen als redelijkerwijs relevante belangen worden gezien.

In mijn advisering heb ik positief geadviseerd op het doen van opgave van

- Eigendom van vennootschappen dan wel een aanzienlijk aandeel daarin.
- 'Afgeleide vennootschappen'; indien een vennootschap getrappt eigenaar is van andere vennootschappen, verdient vermelding daarvan ook aanbeveling.

- De eigendom van vastgoed waaruit box 3 inkomsten worden genoten, dus vastgoedbezit dat verder gaat dan de eigendom van een eigen woning c.q. een tweede huis.

Het gaat er bij het vermelden van ‘andere redelijkerwijs relevante belangen’ om dat inhoudelijk duidelijk wordt wat de aard van de belangen is, waar het om gaat. Daarover kan transparantie aangewezen zijn in relatie tot de inhoudelijk activiteiten van de betrokkene als Kamerlid. De weergave van de naam van de BV volstaat, als door het enkel googelen van die naam onmiddellijk duidelijk is met welke economische/maatschappelijke activiteiten de BV zich bezighoudt. Het aangeven van de financiële waarde van het belang c.q. de omvang van het ontvangen dividend is niet een dwingende plicht die uit de geldende regelgeving voortvloeit, ook gegeven het feit dat het Reglement van Orde in artikel 15.19, derde lid, expliciet benoemt welke inkomsten men moet laten registreren.

Het is uiteraard van maatschappelijk belang dat ook ondernemers lid van de Tweede Kamer kunnen worden. Het is mij gebleken dat ondernemers die Kamerlid worden het bestuur en beheer over de vennootschap(pen) waarvan zij eigenaar zijn, vaak geheel op afstand hebben gezet. Ook komt het voor dat met de aanvang van het Kamerlidmaatschap alle economische activiteit binnen de BV stopt. Inhoudelijke duiding van de (voormalige, en mogelijk ook weer toekomstige) ondernemersactiviteit(en) kan, als vermeld, relevant blijven.

Tot slot

Juist ten aanzien van de vermelding van ‘andere redelijkerwijs relevante belangen’ laten de reglementen een grote verantwoordelijkheid bij het lid zelf om te bepalen of een specifieke omstandigheid redelijkerwijs als relevant voor zijn functioneren kan worden beschouwd. Niet te snel kan worden geconcludeerd dat het achterwege blijven van een vermelding in strijd is met dwingende wettelijke of reglementaire verplichtingen. Binnen het stelsel van integriteit en registratie kan eenieder een vermeende tekortkoming via een klacht ter toetsing voorleggen aan het College van onderzoek integriteit. Het College beoordeelt klachten op de voet van de Regeling Toezicht en handhaving Gedragscode Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Mede op basis van de jurisprudentie van het College kan de Tweede Kamer periodiek bezien of aanpassing van de regelgeving opportuun is. Als formeel per 1 januari 2024 gestarte adviseur integriteit zal ik uiteraard bezien of ik op basis van mijn ervaringen op enig moment met aanbevelingen zal komen.

Geert Jan Hamilton

Adviseur integriteit van de Tweede Kamer der Staten-Generaal